

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq imzalar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

Ürək ver:

QOCA VƏ DƏNİZ

ERNEST HEMINGUEY

İngilis dilindən tərcümə:

Manaf Süleymanov

Koordinator: Amin

Redaktorlar: Rafiz HACIOĞLU
Mahir N. QARAYEV

Korrektor: Turac ELDARQIZI

Tərtibatçı: İsmayıl SÜLEYMANLI

Art-direktor: Ramin HƏSƏNƏLİZADƏ

Cildin dizayneri: Aygül ƏLİYEVƏ

Ernest Hemingway
THE OLD MAN AND THE SEA

Ernest Heminquey
QOCA VƏ DƏNİZ

Bakı, "Parlaq İmzalar" Nəşriyyatı – 2025, 120 səh.

© Hemingway Foreign Rights Trust / 1952

© Parlaq İmzalar MMC / 2025

Kitab "Simon & Schuster, LLC"nin markası olan "Scribner" ilə (*Eastern European and Asian Rights Agency, Ltd. vasitəsilə*) bağlanmış müqavilə əsasında nəşr olunur. Kitabın Azərbaycan dilində nəşr hüququ "Parlaq İmzalar" nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 143
Yoldaş seriyası | 17

www.parlaqimzalar.az
info@parlaqimzalar.az

  /parlaqimzalar
0559697259 / 0559897259

Mətbəə: "AVE PRINT" MMC
MART / 2025

Ernest Heminqvey 1899-cu il iyulun 21-də İllinoys ştatının Ok-Park şəhərçiyində anadan olub. Orta təhsilini başa vurduqdan sonra bir müddət Kanzasda “Star” qəzetində çalışıb. Sonra könüllü şəkildə Birinci Dünya müharibəsinə qatılıb. Çıkaqoya qayıdan yazıçı Şervud Andersonun məsləhəti ilə Parisə gedib. İlk kitabları da – “Hekayələr və üç şeir” və “Bizim zamanəmizdə” – burada çap olunub.

Yenidən ABŞ-a qayıtdıqdan sonra məşhur “Əlvida, silah” romanını yazıb. 1949-cu ildə yazıçı Kubaya köçüb. “Qoca və dəniz” əsərini də burada yazıb (1951). Heminqvey 1953-cü ildə “Pulitser”, 1954-cü ildə isə Nobel mükafatına layiq görülüb.

Yazıçı 1961-ci ildə tüfəngdən atəş açaraq intihar etmişdir.

Manaf Süleymanov 1912-ci il martın 3-də İsmayılı rayonunun Lahıc qəsəbəsində anadan olub. 1930-cu ildə pedaqoji təmayüllü 18 sayılı Bakı şəhər məktəbini bitirib, sonra M. Əzizbəyov adına Azərbaycan Neft-Kimya İnstitutunun Geoloji kəşfiyyat fakültəsində təhsil alıb. Ədəbi yaradıcılığa 1947-ci ildə “Azərbaycan” jurnalında dərc olunan “Yerin sirri” romanı ilə başlayıb. Məşhur “Eşitdiklərim, oxuduqlarım, gördüklərim” kitabı isə 1987-ci ildə çap olunub.

Manaf Süleymanov ingilis, fars, ərəb dillərini bilməklə yanaşı, rus dilində də yazıb-yaradıb. Oxucular onun tərcüməsində Cek London, Con Steynbek, O. Henri, Sommerset Moem kimi görkəmli ingilis yazıçılarından əsərləri ilə tanış olublar.

Yazıçı-tərcüməçi 2001-ci il sentyabrın 12-də dünyasını dəyişib.

O, kiçik qayıqda Qolfstrimdə təkbaşına balıq tutan qoca bir kişi idi. Düz səksən dörd gün idi ki, dənizə çıxır, hər dəfə də əliboş qayıdırdı. İlk qırx gün ərzində bir oğlan da qoca ilə bərabər getmişdi, lakin sonra ata-anası onu başa salmışdı ki, bəs qoca aşkar *salao*¹ adamdır; o da valideynlərinin təkidi ilə qocadan ayrılıb başqa qayığa keçmişdi, özü də elə birinci həftə ərzində üç iri balıq gətirmişdi. Qocanın halı oğlanı yaman kədərələndirirdi; hər gün əliboş qayıtdığını görəndə ona əməlli-başlı yazığı gəlirdi. Oğlan axşamlar sahilə gedib qayıqdan şey-şüyləri – dolaşmış ipləri, qarmaqlı nizəni, harpunu² ya da dorağacına sarılmış yelkəni daşımaqda qocaya kömək edirdi. Yelkən köhnə un kisələri ilə yamandığından ardıcıl məğlubiyyətlərə düşər olub dar-madağın edilmiş alay bayrağına oxşayırdı.

Heyi kəsilmiş yorğun qoca çox arıq idi; peysərini dərin qırışlar örtmüş, qonur rəngə çalan yanaqlarını ləkələr bürümüşdü. Ləkələr hər iki yanağı boyunca

1. Uğursuz (isp.)

2. İri balıqları ovlamaq üçün nizəşəkilli və üstündə qarmağı da olan metal alət – Red.

üzüaşağı uzanıb boynuna qədər yayılırdı. Dənizdən ağır, nataraz balıqları dartıb çıxarmaqdan əlləri çat-çat, yarıq-yarıq olmuşdu. Bu yarıqların heç biri təzə deyildi; onlar qurumuş göldəki çatlar kimi köhnə idi.

Gözlərindən başqa, onun hər yeri köhnəlib qartı-mışdı, təkcə dəniz kimi mavi gözləri gənclik ehtirasından alışıb-yanırdı; bu gözlər qocanın nə qədər məğ-lubedilməz olduğunu göstərirdi.

– Santyaqo, – deyə oğlan qayıqı sahilə yerbəyer edib yoxuşla qəsəbəyə qalxdıqları zaman qocaya üz tutdu, – mən dənizə yenə də səninlə gedə bilərəm. Bir az pul qazanmışıq.

Balıq tutmağın bütün sirlərini ona öyrətdiyi üçün oğlan qocanı çox sevirdi.

– Yox, bala, – qoca razılaşmadı, – indiki yerin yaxşıdır, bəxtin gətirirsə, elə orada qal.

– Yadındadır, bir dəfə sən səksən yeddi gün hər səhər dənizə getdin, amma bir dənə də balıq tuta bilmədin, sonra isə biz üç həftə dalbadal dənizə çıxaraq, hər gün də iri balıqlarla qayıtdıq?

– Yadımdadır, – qoca onun sözünü təsdiqlədi, – bilirəm ki, yanımdan öz xoşunla getməmişən. Mənə inandığına qətiyyən şübhəm yoxdur.

– Məni atam vadar etdi, – oğlan özünü təmizə çıxartmağa çalışdı, – mən hələ uşağam, atama qulaq asmalıyam.

– Doğrudur, – qoca dilləndi, – çox yaxşı iş tutmuşsan. Başqa cür ola da bilməzdi.

– Atam nədənsə sizin bəxtinizə o qədər də inanmır.

– Amma biz inanırıq, elə deyil?

– Əlbəttə, elədir. Bəlkə, səni “Terras”da pivəyə qonaq edim, hə, nə deyirsən? Şeyləri sonra gəlib apararıq.

– Niyə də olmasın?! Balıqçı balıqçını qonaq eləyər də.

Onlar “Terras”a gəlib oturdular. İçəridə çoxlu balıqçı vardı; qocanı görəndə zarafatlaşmağa başladılar; qoca isə zarafatlardan incimirdi. Yaşlı balıqçılar onun halına acısalar da, heç nə bürüzə vermir, qocanın hörmətini saxlayırdılar. Onlar axından və tilov iplərini nə qədər dərinə atdıqlarından, gözəl havadan, dənizdə gördüklərindən, başlarına gələnlərdən danışırđılar. Bu gün bəxti gətirib dənizdən kalan ovla qayıdanların da hamısı burada idi. İçini çıxardıb təmizlədikdən sonra marlinləri uzunsov qoşa taxtaların üstünə köndələninə düzmüşdülər və iki adam hərəsi taxtanın bir tərəfindən yapışib onları anbara daşıyırdı; orada balıqları soyuducusu olan maşına doldurub, sonra da Havana bazarına aparacaqdılar. Köpəkbalığı tutanlar məhsullarını limanın o biri başındakı köpəkbalığı zavoduna təhvil vermişdilər; orada balıqları bloklardan asıb üzgəclərini kəsmiş, qaraciyərlərini çıxartmış, dərilərini isə soymuşdular; duza qoymaq üçün onları uzununa nazik-nazik doğramışdılar.

Külək şərqdən əsəndə balıq zavodundan körfəz boyunca üfunət iyi yayılırdı. Bu gün külək səmtini dəyişmişdi: şimaldan əsirdi, ona görə də qoxu az idi, sonra

tamam kəsdi. “Terras”da oturub özünü günə vermək ayrı bir ləzzət idi.

– Santyaqo... – oğlan dedi.

– Buyur, – qoca stəkanı əlində tutub dərin fikrə getmişdi, keçmişləri yadına salırdı.

– İcazə ver, gedib səninçün sabaha bir neçə sardina tutum.

– Yox, lazım deyil. Sən get beysbol oyna. Mən hələ özüm avar çəkə bilirəm. Toru isə Rocelio atar.

– Çox istəyirəm bunu edim. Səninlə balıq tutmasam da, qoy heç olmasa, başqa işlərdə bir köməyim dəysin.

– Məni pivəyə qonaq etdiyün üçün çox sağ ol, məşallah, daha yekə oğlansan.

– Birinci dəfə dənizə aparanda neçə yaşımdı?

– Beş yaşında idin. Az qalmışdı dənizə düşüb boğulasan. Balığı tutub qayığa çıxardım. Başladı çırpınmağa, az qaldı qayığı sındırıb tikə-tikə etsin. Yadındadır?

– Əlbəttə, yadımdadır. Yaman çırpınırdı, quyruğu ilə elə vurdu ki, qayığın oturacağı da sındı. Amma sən də dəyənəklə o ki var əzişdirdin onu... Yadındadır ki, qayıq əsim-əsim əsirdi, sən də məni götürüb qayığın burnuna, yaş dolaşmış iplərin üstünə tulladın. Elə bil odun doğrayırdılar. Hər tərəf qan içində idi, üst-başım-dan bərk qan iyi gəlirdi.

– Doğrudanmı, yadında belə yaxşı qalıb, ya mən sonralar nəql edəndə eşitmisən?

– Səninlə dənizə çıxdığım birinci gündən bəri olub-keçən hər şey yadımdadır.

Qoca günün altında qalmaqdan qan çəkmiş gözləriylə oğlanı oxşadı; onun baxışlarından etibar və nəvaziş yağdı.

– Doğma oğlum olsaydın, heç nəyə fikir verməyib riskə gedər, səni özümlə dənizə aparardım. Amma sənin atan-anan var, özün də uğurlu qayığa düşmüşən.

– Sardina tutmağa icazə vermirsən? Mən dörd yemi hardan tapacağımı da bilirəm.

– Səhər apardığım yem olduğu kimi qalır. Qutuda duzun içinə qoymuşam.

– Qoy gedim, dörd dənə təzəsini gətirim.

– Onda bir dənə gətir, – deyə qoca razılaşdı. O heç vaxt ümidini itirmir, həmişə gələcəyə inanırdı. Dənizdən əsməyə başlayan sərin meh onun inamını bir az da artırırdı.

– Onda qoy ikisini gətirim, – oğlan israr elədi.

– Yaxşı, sən deyən olsun, – qoca onun xətrinə dəymək istəmədi, sonra ehtiyatla soruşdu: – Bura bax, birdən oğurluq olar ha?

– Girmə keçsəydi, əlbəttə, çırpışdırardım. Ancaq bunları pulla almışam.

– Qonaqlıq üçün sağ ol.

Qoca o qədər sadəqəlbli idi ki, hərdən niyə belə itaətkar olduğunu özü də bilmirdi. Amma onu da bilirdi ki, bu itaətkarlığı ona nə utanc gətirir, nə də ləyaqətini alçaldırdı.

– Axının səmti dəyişməsə, sabah yaxşı gün olacaq.